

Riksdagen
Uppteckningar
vid EU-nämndens sammanträden
2019/20:16

Fredagen den 6 december

---

§ 1 Sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor

Socialminister Lena Hallengren

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 14 juni 2019

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 24 oktober 2019

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 9–10 december 2019

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Välkommen hit, socialminister Lena Hallengren med medarbetare!

Vi börjar med återrapporten. Finns det någonting att säga utöver det skriftliga materialet?

Anf. 2 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru ordförande! För återrapportering från Epscomötena både i juni och oktober tänkte jag hänvisa till de rapporter som nämnden har fått ta del av. Om ni har några frågor ska jag förstås svara på dem.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Det finns inga frågor. Vi tackar för informationen!

Vi går in på information och samråd inför mötet i rådet den 9–10 december, dagordningspunkt 3 på rådsdagordningen, Välfärdsekonomin och så vidare.

Anf. 4 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru ordförande! Vid rådsmötet den 9 december står en diskussion om hälsoaspekterna av välfärdsekonomi på dagordningen. Som ni känner till är konceptet välfärdsekonomi en prioritering för det finländska ordförandeskapet.

Temat välfärdsekonomi har en tvärsektoriell ansats som utgår från att både hållbar ekonomisk tillväxt, social hållbarhet och ökat välmående i befolkningen alla är ömsesidigt förstärkande. Konceptet är väldigt brett

och täcker in både socialpolitik, hälsa, sysselsättning, jämställdhet och även utbildningspolitik i relation till just ekonomisk tillväxt.

En första diskussion på temat välfärdsekonomi hölls vid Epscorådet i somras. Därefter presenterade det finska ordförandeskapet rådsslutsatser på temat välfärdsekonomi, vilka också antogs vid Epscorådet den 24 oktober. Diskussionen vid rådets möte nu den 9 december är ett tillfälle för ministrarna att diskutera hälsoaspekterna av välfärdsekonomi.

Inför diskussionen har ordförandeskapet tagit fram ett underlag som har fokus på tre områden: psykisk hälsa, ett hälsosamt åldrande och det digitala samhället. Underlaget innehåller också frågor kring dessa områden. Det handlar bland annat om vad en EU-strategi för psykisk hälsa skulle kunna innehålla, vilka åtgärder som skulle kunna användas för att främja ett aktivt och hälsosamt åldrande samt hur ett framtida samarbete kring hälsodata skulle kunna se ut.

Med det sagt ska jag nu redogöra för föreslagen inriktning på Sveriges inlägg vid dessa diskussioner.

Regeringen välkomnar diskussionen om välfärdsekonomin. Det är klart att god hälsa i hela befolkningen och tillgång till vård och omsorg är viktiga faktorer för hållbar tillväxt och för välmående i befolkningen. Det behövs hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser från såväl samhällets som individens sida, vilket kan förbättra livskvaliteten och bidra till minskade samhällskostnader för vård och omsorg.

EU:s medlemsstater står inför flera liknande utmaningar länkade till bland annat psykisk ohälsa, demografiska förändringar och digitalisering. Regeringen välkomnar därför erfarenhetsutbyten kring dessa frågor.

Digitalisering är en avgörande fråga för EU:s medlemsstater, inte minst gällande sjukvårdssystemen. I de här frågorna är ett samarbete med berörda intressenter väldigt viktigt, och det gäller både inom medlemsstaterna och mellan länder.

Regeringen avser i diskussionen bland annat att poängtera värdet av det pågåendet arbetet på EU-nivå inom bland annat e-hälsoområdet gällande utbyte av hälsodata som omhändertas i det fortsatta EU-arbetet men också vikten av att värna integritet och informationssäkerhet.

Regeringen avser att lyfta fram vikten av att äldre ges förutsättningar för att leva ett aktivt liv och ha möjlighet att påverka såväl samhället som sitt eget liv. Det är viktigt att insatser görs för att främja ett aktivt och hälsosamt åldrande.

Vidare avser regeringen även att lyfta fram vikten av att arbeta tillsammans för att utbyta erfarenhet och goda exempel för att bekämpa den ökande psykiska ohälsan i Sverige och i övriga Europa. Regeringen avser att lyfta upp pågående nationellt arbete gällande psykisk hälsa och ett aktivt och hälsosamt åldrande. Det är avgörande att fördelningen av befogenheter mellan EU och medlemsstaterna avseende exempelvis sociala frågor och hälso- och sjukvårdssystemet respekteras.

Anf. 5 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till punkt 4 på rådsdagordningen, Europeisk läkemedelspolitik.

Anf. 6 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru ordförande! Vid rådmötet den 9 december står också en diskussion om europeisk läkemedelspolitik på dagordningen, vilket känns minst sagt aktuellt.

Inför diskussionen har det finländska ordförandeskapet tagit fram ett underlag som bland annat innehåller tre frågor. Det handlar om vilka åtgärder medlemsländerna och EU-kommissionen skulle kunna vidta för att säkra tillgången till läkemedel inom EU, bland annat mot bakgrund av bristsituationen.

Detta är den föreslagna inriktningen för Sveriges inlägg i diskussionen: Regeringen välkomnar att frågan om tillgång till läkemedel fortsätter att stå högt på dagordningen. Ökningen av antalet bristsituationer är dessvärre en trend i Sverige såväl som i många andra länder. Regeringen avser därför vid rådmötet att redogöra för de problem som dessa orsakar i Sverige. Effekterna kan bli allvarliga för de patienter som drabbas. Regeringen arbetar aktivt med frågan och har bland annat gett ett uppdrag till Läkemedelsverket att etablera strukturer för samordning mellan nationella aktörer avseende bristsituationer.

Regeringen anser att för att komma till rätta med de problem som orsakar bristsituationer behövs samarbete på EU-nivå. Även om medlemsländerna har ett eget ansvar för att minska konsekvenserna vid brister är det svårt att som enskild nation påverka världsmarknaden och bakomliggande orsaker till restnoteringar.

Tillgång till säkra och kostnadseffektiva läkemedel av hög kvalitet är ett komplext område. En utmaning är att det finns oklarheter vad gäller ansvar för brister hos aktörerna i produktions- och leveranskedjan. Regeringen avser därför att lyfta behovet av insatser riktade mot de bakomliggande orsakerna både inom EU och på global nivå. Ambitionen bör ju vara att i högre grad än i dag ställa gemensamma krav på läkemedelsföretag som levererar till den europeiska marknaden.

Ett särskilt fokusområde bör vara att undersöka hur EU kan bidra till att minska sårbarheten i den hårt specialiserade tillverkningskedjan för läkemedel, där den aktiva substansen för många läkemedel tillverkas i enbart en eller två fabriker globalt.

Regeringen anser att det skulle vara positivt att en översyn av EU-lagstiftningen görs i syfte att säkerställa en god tillgänglighet samt för att adressera till exempel miljöaspekter i produktion av läkemedel och utvecklingen av antimikrobiell resistens. Vid en sådan översyn är det också viktigt att analysera vilka effekter varje åtgärd får. Det gäller konsekvenser för patienter och för hälsosystemet i stort men även för industrin, särskilt viljan att sätta och hålla produkter på marknaden.

Anf. 7 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Övriga frågor. Finns det något att säga om dessa?

Anf. 8 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru ordförande! Jag har inget att säga om den, om det inte finns några frågor och funderingar.

2019/20:16
06 december

Anf. 9 ORDFÖRANDEN:
Vi tackar för informationen.
Vi har ännu fler punkter under Övrigt – 12 a iii, 12 b och 12 d. Finns det någonting att säga om dem?

Anf. 10 Socialminister LENA HALLENGREN (S):
Fru ordförande! Jag har ingenting att kommentera gällande dessa punkter.

Anf. 11 ORDFÖRANDEN:
Vi tackar för informationen och tackar även för i dag!

Statsrådet Åsa Lindhagen

Åtterrapport från möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 24 oktober 2019

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 10 december 2019

Anf. 12 ORDFÖRANDEN:

Välkommen hit, statsrådet Åsa Lindhagen med medarbetare!

Vi börjar som vanligt med åtterrapporten från mötet i rådet den 24 oktober.

Anf. 13 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Ordförande! Ni har fått en skriftlig rapportering från mötet. Om det finns några frågor svarar jag gärna på dem.

Anf. 14 ORDFÖRANDEN:

Det finns inga frågor. Vi tackar för informationen.

Vi går in på information och samråd inför mötet i rådet den 10 december, rådsdagordningspunkt 6, EU:s framtida jämställdhetsstrategier och jämställdhetsintegrering.

Anf. 15 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Ordförande! Det här är en diskussionspunkt, och i diskussionen ska frågan om framtidens jämställdhetspolitik och jämställdhetsintegrering i EU behandlas.

Diskussionen kommer att föras med utgångspunkt i det diskussionsunderlag som det finländska ordförandeskapet har tagit fram. Regeringen välkomnar diskussionen. Med utgångspunkt med den i arbetsmarknadsutskottet överlagda ståndpunkten om framtidens jämställdhetspolitik i EU avser regeringen i diskussionen att betona vikten av jämställdhetsintegrering och att en ny jämställdhetsstrategi tas fram.

I sammanhanget avser jag också att lyfta upp behovet av fortsatt arbete mot mäns våld mot kvinnor inklusive förebyggande arbete samt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Anf. 16 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Jag har ingenting att invända mot regeringens ståndpunkt, som jag tycker är väldigt bra.

Jag vill ändå passa på att ta tillfället i akt och fråga om hbtq-politiken inom EU. Det var länge sedan vi över huvud taget hörde det ordet i EU-nämnden. Står det stilla, eller händer det någonting på det området? Jag tycker att det angränsar till jämställdhetspolitiken, så det är därför jag väljer att ta upp det nu.

Anf. 17 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru ordförande! Tack, statsrådet, för föredragningen!

Vi kristdemokrater delar också regeringens ståndpunkt och tycker framför allt att det är viktigt att hedersrelaterat våld och förtryck lyfts fram. Jag tycker inte att det har varit så framträdande i dokument som har kommit från EU den senaste tiden, så det är bra om Sverige är med och trycker på när det gäller detta.

Kommissionens nya ordförande Ursula von der Leyen har föreslagit en del frågor, till exempel kvotering av bolagsstyrelser. Det finns det ju inte en majoritet i riksdagen för, och vi hoppas att det inte blir en diskussion där regeringen kommer att stödja sådana förslag eller texter.

Anf. 18 PER LODENIUS (C):

Även Centerpartiet delar regeringens ståndpunkt i det här fallet men vill precis som Désirée Pethrus lyfta fram att kommissionsordföranden har vissa förslag som vi avvisar från en majoritet i riksdagen.

Vi vill också att ministern tydligt bevakar medlemsländernas kompetens när det gäller de sociala frågorna och motverkar förslag som tydligt inskränker den svenska rättstraditionen exempelvis när det gäller balans mellan arbete och privatliv.

Anf. 19 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Tack för kloka synpunkter! Min uppfattning när det gäller den nya kommissionären Helena Dalli är att hbtq-frågorna kommer att vara viktiga frågor för henne i det uppdraget. Men det är givetvis viktigt att vi följer dessa frågor på olika sätt.

När synpunkterna kring bolagsstyrelser finns det ju en ståndpunkt i riksdagen om det förslag som finns, och det är givetvis så att vi följer det som riksdagen har beslutat. Det vill jag vara väldigt tydligt med.

Anf. 20 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 7, Slutsatser om jämställda ekonomier i EU.

Anf. 21 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Ordförande! Det här är en beslutspunkt. Under denna punkt ska rådet ska ställning till ett utkast till rådsslutsatser om jämställda ekonomier i EU och vägen framåt i ljuset av Peking + 25.

Pekingplattformen, som antogs vid FN:s fjärde kvinnokonferens i Beijing 1995, fastställer regeringars åtaganden för att förbättra kvinnors och flickors rättigheter. Plattformen innehåller tolv så kallade kritiska områden som rör kvinnors och flickors livssituation och där FN:s medlemsstater bör arbeta aktivt för att påskynda jämställdhetsarbetet världen över.

För att främja kontinuerligt arbete och uppföljning av åtagandena i Pekingplattformen väljer den medlemsstat som innehar ordförandeskapet i EU att fokusera på ett av de tolv kritiska områdena. Det finländska ordförandeskapet har valt att fokusera på ekonomisk jämställdhet. De föreslagna slutsatserna refererar i huvudsak till området kvinnor och ekonomisk makt.

Utkastet till rådsslutsatser är kraftfullt och lyfter i huvudsak upp vikten av förutsättningar för ekonomisk jämställdhet, likvärdig tillgång till sociala trygghetssystem för kvinnor och män, flickor och pojkar, frihet från könsbaserat våld, jämställda förutsättningar för makt och inflytande samt inkluderande samhällen.

Utkastet lyfter även fram vikten av det fortsatta arbetet med jämställdhetsintegrering och jämställdhetsbudgetering av centrala processer i medlemsstaterna och i EU-institutionerna samt vikten av en ny EU-strategi på jämställdhetsområdet efter 2019.

Regeringen välkomnar utkastet till rådsslutsatser som väl belyser behovet av att EU verkar för ekonomisk jämställdhet i ljuset av att Pekingplattformen firar 25 år under 2020. Regeringen anser att det är positivt att rådsslutsatserna har ett starkt jämställdhetsbudskap och att det finns uppmaningar till ansvariga aktörer att i ljuset av 25-årsfirandet av Pekingplattformen verka för att kvinnor och flickor samt män och pojkar ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Med detta sagt föreslår regeringen att Sverige vid rådmötet ställer sig bakom ett antagande av utkastet till rådsslutsatserna.

Anf. 22 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Även denna gång tycker jag att regeringens förslag till ståndpunkt är bra. Jag instämmer i den.

Däremot konstaterar jag att när vi tittar ut över Europa i dag kan vi se att i vissa länder går jämställdheten tillbaka – i alla fall i mina ögon. Jag skulle vilja höra om statsrådet kan utveckla hur de länderna – vi vet vilka vi pratar om – ser på rådsslutsatserna. Har ni pratat om detta tidigare? Vad kan vi förvänta oss?

Anf. 23 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Det finns ett stort behov av att prata om jämställdhetsfrågor generellt världen över. Sverige har en viktig roll att lyfta upp jämställdhet. Vi förväntas också att lyfta upp jämställdhet i många sammanhang internationellt eftersom vi har kommit långt och ofta rankas högt i olika mätningar, till exempel Eige, European Institute for Gender Equality, inom EU, som på olika sätt ständigt mäter hur vi ligger till i jämställdhet. Bedömningen är att det går framåt i EU, men det går mycket långsamt – kortfattat sagt.

Vi får se hur det blir med rådsslutsatserna, men jag har gott hopp om att vi kommer att gå framåt. Beslut kommer att fattas på rådmötet, så vi får avvakta.

Anf. 24 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens ståndpunkt.

Statsrådet ansvarar också för dagordningspunkt 12, Övriga frågor, 12 a i och 12 a ii samt 12 e. Finns det något att säga om dessa?

Anf. 25 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Ordförande! Jag vill säga några korta ord.

På regeringens initiativ har det lagts till en övrig punkt i dagordningen. Syftet är då att informera om det seminarium om våldsförebyggande arbete

2019/20:16
06 december

med män och pojkar som Arbetsmarknadsdepartementet ordnade tillsammans med kommissionen i Stockholm den 16 och 17 september.

Jag avser att vid mötet informera om detta seminarium och i sammanhanget lyfta fram att mäns och pojkars delaktighet samt bekämpningen av mäns våld mot kvinnor är angelägna områden som bör behandlas i EU:s kommande jämställdhetsstrategi.

Anf. 26 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Jag upprepar det jag sa tidigare om bolagsstyrelser eftersom det finns en punkt där. Jag uppfattar att statsrådet är medveten om riksdagens ståndpunkt i frågan.

Anf. 27 ORDFÖRANDEN:

Statsrådet nickar instämmande. Regeringen är medveten om detta. Vi tackar för informationen, och vi tackar för i dag.

Arbetsmarknadsminister Eva Nordmark

Åtterrapport från möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 24 oktober 2019

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor den 10 december 2019

Anf. 28 ORDFÖRANDEN:

Välkommen hit statsrådet Eva Nordmark. Vi börjar som vanligt med åtterrapporten, om det finns något att säga om den.

Anf. 29 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Ordförande! Ni har mottagit en skriftlig rapportering från rådets möte den 24 oktober. Om det finns några frågor svarar jag gärna på dem.

Anf. 30 ORDFÖRANDEN:

Det finns inga frågor. Vi tackar för informationen.

Vi går vidare till rådsdagordningen och punkt 8, Slutsatser om EU:s nya strategiska arbetsmiljöram.

Anf. 31 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru ordförande! Dagordningspunkt 8 utgör en beslutspunkt. I våras överlade regeringen om regeringens ståndpunkt för det fortsatta arbetsmiljöarbetet på EU-nivå i AU. Förslaget till det finländska ordförandeskapets rådsslutsatser har hanterats inom ramen för den ståndpunkten.

Regeringens målsättning på arbetsmiljöområdet inom EU-samarbetet är en hög skydds nivå. En viktig utgångspunkt för regeringen är också att skydds nivån ökar på arbetsmiljöområdet.

Regeringen välkomnar att ordförandeskapet har tagit fram rådsslutsatser om arbetsmiljö och att kommissionen i dessa slutsatser uppmanas att presentera en ny arbetsmiljöstrategi när den nuvarande löper ut.

Regeringen har i förhandlingen bland annat fått gehör för skrivningar om beaktande av ett genusperspektiv och en nollvision mot dödsolyckor inom ramen för en kommande arbetsmiljöstrategi samt att arbetsmarknadens parter autonomi ska respekteras.

Med detta sagt föreslår regeringen att Sverige vid rådsmötet ställer sig bakom antagandet av rådsslutsatserna om arbetsmiljö.

Låt mig även göra ett tillägg inför rådsmötet. Förutom att ställa oss bakom antagandet av rådsslutsatserna avser vi att vid behov stödja andra medlemsstater om de lyfter upp frågan om ytterligare initiativ mot cancerframkallande ämnen.

Anf. 32 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Tack för föredragningen, statsrådet!

Under punkt 8 i rådsslutsatserna finns det en mening som tar upp lagstiftning och regleringar. Jag undrar hur regeringen ser på frågan om lagstiftning inom det här området. Som bekant är vi i Sverigedemokraterna restriktiva när det kommer till lagstiftning från EU på arbetsmiljöområdet.

Anf. 33 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):
Jag börjar med att lämna frågan vidare till Caroline.

Anf. 34 Departementssekreterare CAROLINE KARLSTRÖM
MITT:

I rådsslutsatserna finns inga förslag till lagstiftningsåtgärder. Vad de tar sikte på är att uppmana kommissionen att ta fram en ny strategi inom arbetsmiljöområdet.

Anf. 35 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 9, Slutsatser om inkluderande arbetsmarknader.

Anf. 36 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Dagordningspunkt 9 utgör då en beslutspunkt. Det finländska ordförandeskapet har presenterat rådsslutsatser om inkluderande arbetsmarknader i ett brett perspektiv med fokus på personer med en utsatt ställning på arbetsmarknaden. Det kan till exempel vara personer med funktionsnedsättning, personer med kort utbildning som är långtidsarbetslösa och utrikes födda.

Under förhandlingen har Sverige verkat för att jämställdhetsperspektivet ska utvecklas och tydliggöras i rådsslutsatserna, vilket Sverige har fått gehör för. Sverige har även drivit vikten av integration av utrikes födda och att det ska tydliggöras ytterligare i rådsslutsatserna. Ordförandeskapet har dock främst velat fokusera på personer med funktionsnedsättning i slutsatserna. Sverige kan stödja ordförandeskapets önskan att särskilt synliggöra svårigheterna för personer med funktionsnedsättning att etablera sig på arbetsmarknaden.

Regeringen anser att rådsslutsatserna på ett relevant sätt framhåller vikten av att utforma och fortlöpande utveckla en aktiv arbetsmarknadspolitik som inkluderar personer som står långt från arbetsmarknaden och arbetsmarknadens behov.

Med detta sagt föreslår regeringen att Sverige vid rådmötet ställer sig bakom antagandet av rådsslutsatserna.

Anf. 37 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Återigen tack för föredragningen!

Om jag har förstått rätt har regeringen ändrat en del i den ståndpunkt som lades fram för utskottet. Jag undrar varför. Jag vill också framhäva att vår avvikande mening kvarstår i frågan.

Anf. 38 ORDFÖRANDEN:

Det framgår inte i protokollet från arbetsmarknadsutskottet att du hade en avvikande mening. Har du tillgång till den så att vi vet vad den handlar om?

Anf. 39 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

För tydlighetens skull, så att jag inte säger fel nu: Vi är på dagordningspunkt 9, eller hur?

(ORDFÖRANDEN: Ja!)

Vi anmälde en avvikande mening den 5 november.

Sverigedemokraterna konstaterar att Europeiska socialfonden tilldelats en aktiv roll i utkastet till rådsslutsatser. Vi ser uppenbara risker för en utökad EU-budget på grund av dessa skrivningar. Med detta kommer också signaler om att svenska skattebetalare ska stå för finansiering av åtgärder i andra medlemsstater.

Vidare anser Sverigedemokraterna naturligtvis att det är viktigt att situationen för människor som befinner sig i en sårbar situation på arbetsmarknaden förbättras och att åtgärder måste vidtas. Till skillnad från regeringen anser vi dock att det inte är en uppgift för EU att uppmana till vilka åtgärder som behövs i de olika medlemsstaterna.

Sverigedemokraterna menar att det är orimligt och oacceptabelt att svenska skattebetalare ska finansiera arbetsmarknadspolitiska åtgärder i andra medlemsstater. Sverige måste motsätta sig en sådan utveckling, och detta bör tydligt framgå av regeringens ståndpunkt.

Anf. 40 ORDFÖRANDEN:

Du har alldeles rätt. Det finns med i protokollet från arbetsmarknadsutskottet.

(Alexander Christiansson (SD): Det var bra. Tack!)

Jag ber om ursäkt för att du fick läsa upp allt. Då vet vi vad det handlar om.

Anf. 41 PER LODENIUS (C):

Tack för föredragningen, ministern!

Centerpartiet står bakom regeringens ståndpunkt. Vi anser också att man bör tydligare föra fram vikten av att samtliga medlemsstater i EU ratificerar den internationella konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och tillhörande frivilliga protokoll, just med tanke på att man fokuserat mycket på delarna på arbetsmarknaden.

Anf. 42 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Jag noterar detta. Vi kommer, mig veterligt, inte att göra något inlägg på den punkten. Men jag tar med mig detta.

Anf. 43 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens ståndpunkt, med en avvikande mening anmäld från Sverigedemokraterna.

Vi går vidare till dagordningspunkt 10, Framtiden för EU:s sociala regelverk avseende sysselsättning och förhållandet mellan arbetsmarknadens parter.

Anf. 44 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Dagordningspunkt 10 utgör en diskussionspunkt. Det finländska ordförandeskapet har tagit fram ett diskussionsunderlag om framtidens arbetsliv och regelverk på arbetslivsområdet. Ni har fått diskussionsunderlaget, så jag tänkte inte gå igenom innehållet i det i detalj.

Jag kan kortfattat nämna att diskussionsunderlaget syftar till att föra en framtidsinriktad diskussion om eventuella behov av att utveckla detta område.

På mötet avser jag att lyfta fram vikten av att den sociala pelaren bidrar till en positiv utveckling i medlemsstaterna samt att fördelningen av befogenheter mellan EU, medlemsstaterna och nationella arbetsmarknadsmodeller respekteras. Vidare avser jag att betona att en förutsättning för välfärden är att kvinnor och män i EU har ett arbete. I detta ligger att kunna möta framtidens arbetsmarknad, digitalisering och den demografiska utvecklingen som ställer krav på omställning. Jämställdhet måste vara en integrerad del i arbetet.

I sammanhanget avser jag även att lyfta fram vikten av en hög skyddsnivå för arbetsmiljö. En viktig utgångspunkt är också att skyddsnivån ökar på arbetsmiljöområdet. Därutöver avser jag att understryka att det nu är dags att fokusera på genomförande, utvärdering och verkställighet av fattade beslut snarare än på nya initiativ på arbetsrättens område.

Vad gäller kommissionens aviserade initiativ om minimilöner avser jag, i linje med tisdagens överläggning i arbetsmarknadsutskottet, att framföra att detta inte ska vara rättsligt bindande – direktiv inbegripna – samt att initiativet måste respektera nationella system och arbetsmarknadens parter autonomi.

Anf. 45 PER LODENIUS (C):

Vi står bakom det som ministern har fört fram här. Men vi anser också att åtgärder för att stimulera sysselsättningen i unionen noggrant bör analyseras och utvärderas. Det handlar särskilt om fonderna, exempelvis Globaliseringsfonden, som bör analyseras och följas upp.

När det gäller arbetstagare i den så kallade plattformsekonomin – digitala plattformar och så vidare – bör regeringen särskilt verka för att inte hämma denna sektors utveckling och innovationsförmåga i detta arbete.

Anf. 46 HELENA BOUVENG (M):

Att Moderaterna har varit emot den sociala pelaren och fortfarande är skeptiska till den är ingen större hemlighet. Vi kommer att fortsätta att vara skarpt emot den vid behov. Vi kommer att acceptera denna ståndpunkt den här gången, även om vi inte tror att pelaren kommer att ha samma positiva konsekvenser som regeringen ger uttryck för. Detta gäller särskilt Sveriges

möjligheter att på sikt, på samma sätt som i dag, styra över landets arbetsmarknads- och välfärdspolitik.

Regeringen, och särskilt statsministern, brukar försöka hävda att det är en skräna att den sociala pelaren leder till mer EU-lagstiftning. Antingen läser regeringen inte EU-kommissionens förslag tillräckligt noga eller också väljer man helt enkelt att blunda för det som står där. Det finns nämligen ganska många exempel på förslag från EU-kommissionen som kommissionen uttryckligen motiverar med den sociala pelaren. Ett exempel är förslaget om den europeiska arbetsmyndigheten. I motiveringstexten till denna förordning står det: Den föreslagna förordningen kommer att bidra till genomförandet av de principer och rättigheter som fastställs i den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

Det tycks onekligen som att det aldrig blivit något förslag om en sådan myndighet, om det inte vore för den sociala pelaren.

Minimilöner på europeisk nivå är ytterligare ett exempel som nu är aktuellt för ministerrådets riktlinjedebatt nästa vecka. Inte heller när det gäller denna fråga torde det vara någon hemlighet att Moderaterna är skarpt kritiska, och i den delen räknar vi med att regeringen i debatten tydligt markerar Sveriges motstånd till bindande och harmoniserade regler för lönesättning i form av minimilöner då det skulle hota Sveriges arbetsmarknadsmodell.

Vad jag kunde förstå gav ministern uttryck för det tidigare i dag.

Men i diskussionsunderlaget på s. 2 talas det om remaining legislative gaps. Huruvida man anser att det finns legislative gaps beror i mångt och mycket på vilken roll man vill att EU ska ha på detta område. Vilken roll anser regeringen att EU ska ha i fråga om sociala regelverk angående sysselsättning och arbetsmarknadens parter?

Anf. 47 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru ordförande! Jag skulle vilja instämma i det som Moderaterna anför, eftersom texten är mycket positiv till den sociala pelaren. När det står om skyddsnivåer och att man nu fokuserar på genomförandet är det lätt att tro att det handlar om lagstiftning. Vi hade egentligen kunnat tänka oss en avvikande mening när det gäller just dessa texter, men vi instämmer annars i Moderaternas anförande.

Anf. 48 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Jag tackar för alla kommentarer och det medskick som jag uppfattar från Centerpartiet. Det tar vi med oss.

Det har varit en diskussion i Sverige under lång tid om den sociala pelaren. Vi ser från regeringens sida vikten av just att den inte är rättsligt bindande. Jag vill också understryka att det nu är ett viktigt budskap till EU att det är dags att fokusera på just genomförande, utvärdering och det som handlar om verkställighet av tidigare beslut snarare än nya initiativ. Frågor som rör arbetsrätten och den arbetsmarknadsmodell som vi har i Sverige är någonting som regeringen verkligen fullt ut står upp för. Vi kommer inte att acceptera några initiativ som utmanar eller som på något sätt griper in i den svenska arbetsmarknadsmodellen och parternas autonomi.

När det gäller de sociala frågorna är det ändå viktigt att komma ihåg att EU sedan lång tid tillbaka också har olika typer av direktiv inom det sociala området. Det är ingenting nytt som kom med den sociala pelaren.

Men jag vill verkligen understryka att regeringen inte på något sätt kommer att acceptera initiativ som griper in i vår arbetsmarknadsmodell. Det är en nationell kompetens.

Anf. 49 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 11, Sysselsättningskommitténs översyn av genomförandet av ungdomsgarantin.

Anf. 50 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru ordförande! Dagordningspunkt 11 är en beslutspunkt. Under denna punkt väntas rådet godkänna Sysselsättningskommitténs huvudbudskap efter granskning av medlemsländernas genomförande av EU:s ungdomsgaranti. I granskningen konstateras att åtgärder som genomförts inom ramen för ungdomsgarantin ger resultat. Medlemsländerna har vidtagit åtgärder för att intensifiera tidiga insatser och uppsökande aktiviteter för att integrera tjänster efter en one-stop-shop-strategi för ungdomar eller för att bättre samordna tjänsterna och att involvera arbetsgivaren samt etablera partnerskap med alla viktiga aktörer, särskilt för att kunna tillhandahålla väl fungerande yrkesutbildning. Arbetsförmedlingarna har kunnat erbjuda förbättrad individanpassad service utifrån arbetsmarknadens behov.

En utmaning som behöver fortsatt hantering är bland annat utvecklingen av uppsökande och individanpassade aktiviteter för unga som varken arbetar eller studerar. Medlemsländerna måste även förbättra uppföljningen av ungdomar som lämnar ungdomsgarantin för att bättre kunna utvärdera effekterna.

Regeringen ser positivt på det fortsatta arbetet med att genomföra ungdomsgarantin i syfte att bekämpa ungdomsarbetslösheten i EU:s medlemsländer. Med detta sagt föreslår regeringen att Sverige vid rådmötet ställer sig bakom godkännandet av Sysselsättningskommitténs huvudbudskap.

Anf. 51 PER LODENIUS (C):

Jag tackar ministern för redogörelsen.

Det är bra att kunna vara lite kritisk också. Här bör regeringen också ta särskild hänsyn till Europeiska revisionsrättens utvärdering från 2017, tror jag. Denna utvärdering fastslog att genomförandet av ungdomsgarantin inte gett tillräckliga positiva effekter i fråga om målen för garantin. Dessa slutsatser från Europeiska revisionsrättens särskilda utvärdering bör särskilt tas i anspråk i det framtida arbetet. Jag tycker att det vore bra om ministern kunde ta med sig denna del.

Anf. 52 PÅL JONSON (M):

Fru ordförande! Jag tackar statsrådet för föredragningen. Jag tänkte också ta fasta på rapporten från 2017 från Europeiska revisionsrätten. Den pekar på sju olika länder där denna ungdomsgaranti inte uppnår uppsatta

mål. Det är rätt så allvarligt. Jag förutsätter att regeringen i det kommande arbetet tar med sig erfarenheterna från denna rapport. Det tror jag är angeläget, i och med att man är ganska positiv till detta i regeringens ståndpunkt.

Det andra som jag tycker är viktigt generellt om man ska bekämpa ungdomsarbetslöshet är naturligtvis att väga in näringsliv och företagande som är helt avgörande för att bekämpa den alldeles för höga arbetslöshet som i dag är ett faktum.

Anf. 53 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Jag tackar för dessa kommentarer. Jag noterar särskilt rapporten – det är bra.

Anf. 54 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens här redovisade ståndpunkt.

Vi går vidare till dagordningspunkt 12, Övriga frågor. Där finns det flera punkter, 12 a iv och 12 a v.

Anf. 55 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru ordförande! Jag har ingenting att säga om dem, om det inte finns några frågor.

Anf. 56 ORDFÖRANDEN:

Det finns inga frågor. Tack för informationen och tack för i dag!

§ 4 Utrikes frågor

Utrikesminister Ann Linde

Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för utrikes frågor
den 11 november 2019

Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
utrikes frågor den 9 december 2019

Anf. 57 ORDFÖRANDEN:

Välkommen hit, utrikesminister Ann Linde! Jag inser att du ha fått springa hit, och du har dessutom varit i Indien och även något annat land den här veckan. Jag skulle gissa att det är typ mitt i natten för dig nu, men det kommer du att klara galant.

Jag börjar som vanligt med att fråga om återrapporten från mötet i rådet den 11 november och om det finns något att säga om denna.

Anf. 58 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Ordförande! Jag har inget att tillägga utöver den skriftliga rapport ni har fått.

Men jag måste ändå tillägga att Sverige i går blev valt till ordförande i OSSE för 2021. Jag tror att det kan vara rolig information att få för EU-nämnden.

Anf. 59 ORDFÖRANDEN:

Tack för den extra informationen!

Vi går över till information och samråd inför mötet i rådet den 9 december och rådsdagordningen. Vi börjar med punkt 3, Aktuella frågor.

Anf. 60 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru ordförande! Den nye HRVP, alltså High Representative/Vice-President, Josep Borrell, som för övrigt också var i Bratislava på OSSE-mötet, väntas i inledningen ta upp aktuella frågor. Det vi har fått information om är att han väntas ta upp Hongkong, Bolivia, Libyen och Iran.

Arktis kommer också att omnämnas under aktuella frågor eftersom vi kommer att anta rådsslutsatser. Regeringen anser att det är viktigt med ett fortsatt starkt EU-engagemang i Arktis för klimat och forskning, men även när det gäller hållbar utveckling och fredligt internationellt samarbete i regionen. Det är också viktigt att Arktis förblir ett säkerhetspolitiskt lågspänningsområde.

Huvudsyftet med antagande av rådsslutsatser är att ge en politisk signal om vikten av att den nya kommissionen och EEAS under nästa år inleder arbetet med att uppdatera EU:s Arktispolitik.

Anf. 61 ORDFÖRANDEN:

De rådsslutsatser som utrikesministern nämnde finns på A-punktlistan, så de sköts på det sättet – om någon undrar över dagordningen.

Anf. 62 HANS ROTHENBERG (M):

Det är bra att utrikesministern nämner vilka frågor som kommer att tas upp. Jag tänker just på Hongkong, som är väldigt rörlig materia. Finns det något nytt i den svenska positionen som ministern avser att ta upp i de aktuella frågorna under informationspunkten?

Jag har också ett medskick. Jag var själv tillsammans med några kollegor i utrikesutskottet i veckan på ett interparlamentariskt möte i Bryssel med utrikesutskotten. Då träffade vi för första gången Josep Borrell, och han gjorde då en riktig groda genom att inte känna till Magnitsky Act. Det skulle vara bra om statsrådet i lämpligt sammanhang och vid lämpligt tillfälle kunde stämma av vad den nye höge representanten egentligen tycker i den frågan.

Anf. 63 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Till Hans Rothenberg vill jag säga att vi bekräftar allvaret i detta och hur vi ser på situationen i Hongkong, vilket vi har uttryckt offentligt ett flertal gånger. Situationen är fortfarande mycket allvarlig.

Jag undrar dock om det kommer att bli diskussion på denna punkt eftersom vi sedan har mänskliga rättigheter på dagordningen, men om det skulle bli så avser jag bara att åter säga hur allvarligt Sverige ser på situationen i Hongkong. Vi anser att det är oacceptabelt med övervåld från polis och så vidare. Det är två system och ett land, men människorna i Hongkong ska ha rätt att uttrycka sina åsikter, rätt till demonstrationer och så vidare.

När det gäller Borrell hoppas jag att han efter fyra dagar på jobbet har läst in sig tillräckligt till mötet på måndag. Annars kommer vi naturligtvis att ta upp frågan. Jag har med mig det som ett memorandum.

Anf. 64 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Förbindelserna mellan EU och Afrika.

Anf. 65 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru ordförande! FAC väntas diskutera den bredare relationen mellan EU och Afrika, men inga rådsslutsatser förutses. Bakgrunden till diskussionen är förberedelserna inför utrikesministermötet mellan EU och AU i början av nästa år och toppmötet mot slutet av året samt kommissionens planerade Afrikastrategi. Något datum eller någon agenda inför det kommande ministermötet mellan EU och AU har inte presenterats.

Regeringen prioriterar ett fördjupat och jämbördigt partnerskap med Afrika. Vi betonar därför genomgående vikten av afrikanskt ägarskap och konsultationer med AU, dess medlemsländer och subregionala organisationer inklusive inför ministermötet och det påföljande toppmötet.

Regeringen avser att understryka vikten av samstämmighet i det bredare partnerskapet mellan EU och Afrika. Alla pågående processer och samarbeten bör kopplas samman. Det handlar om förberedelserna inför kommande toppmöte mellan EU och AU, förhandlingarna om ett avtal post-Cotonou och planerna på en omfattande EU-strategi för Afrika.

En heltäckande Afrikastrategi för EU kan bidra till en mer samordnad, tydlig och framåtblickande EU-politik gentemot Afrika. Relationen

mellan EU och Afrika innehåller både gemensamma utmaningar och möjligheter inklusive inom områden som fattigdomsbekämpning, klimat, fred och säkerhet och migration.

Ett viktigt mervärde för relationen är demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Här har EU en viktig roll att spela. Handel och investeringar är viktiga komponenter men kräver god samhällsstyrning och demokratiska institutioner. Regeringen välkomnar utvecklingen av det afrikanska frihandelsområdet AFCTA. Vi anser att förutsättningarna för ett framtida kontinentalt frihandelsavtal mellan EU och Afrika bör undersökas.

Anf. 66 LUDVIG ASPLING (SD):

Nu skulle ju den här diskussionen ske på ett lite mer övergripande plan, och jag förstår att man kanske inte behöver gå in på detaljer.

Men en sak som jag tycker saknas lite grann i regeringens ståndpunkt är frågan om återtagande. Vi har svårt att verkställa utvisningar till flera av de länder som är medlemmar i Afrikanska unionen. Det är ett problem som regeringen bör lyfta upp.

Regeringen har uttryckt något slags ambition om att de som inte har rätt att finnas i Sverige inte heller ska finnas i Sverige. Då är det väl lämpligt att man försöker avhjälpa problemet i de forum som man kan.

Anf. 67 PER LODENIUS (C):

Vi från Centerpartiet välkomnar såklart en god dialog med Afrikanska unionen och att det handlar om ett jämbördigt partnerskap. Det är också bra att kvinnors deltagande och rättigheter och den ekonomiska egenmakten tas upp och finns med i ståndpunkten liksom en friare handel.

Jag vill dock betona vikten av att dialogen inte ska handla om migrationshanteringen utan just om utvecklingen av handeln och Afrikanska unionen.

Anf. 68 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Ordförande! Tack, statsrådet, för föredragningen!

Vi vill också lyfta upp att det är viktigt att fokusera just på utveckling.

Men jag blev också lite fundersam när statsrådet sa att det är ett mervärde med demokrati. Jag uppfattar inte slutsatserna som att det bara är ett mervärde, utan det är väl en grundläggande fundamental förändring som måste till i flera av de länder som finns i Afrika. Det är ju detta som gör att människor flyr; de har inte de rättigheter och möjligheter som vi har i vår västliga demokrati.

Jag skulle också vilja lyfta fram bekämpning av korruption, som jag ser som väldigt viktigt. Många ledare är tyvärr väldigt korrumperade, så det här känns som en viktig fråga att lyfta upp på det här området.

Anf. 69 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Tack, statsrådet, för föredragningen!

Jag har ett par medskick; jag skulle vilja kalla dem så. Det ena handlar om handel och hur viktigt det är att vi har en rättvis handel i de avtal och så vidare som vi tecknar. Men det är också viktigt att inriktningen ska handla om rättvisa.

Jag funderar lite grann på det som står om EU:s engagemang för en fredlig och demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter. Det är viktigt. Det står också en del om kvinnors fulla åtnjutande av rättigheter.

Jag vill lyfta in en sak som inte måste stå med men som jag vill att statsrådet tar med sig: hbtq-personers rättigheter. Det finns länder där detta är belagt med dödsstraff. Det ansluter också lite till migrationstankarna. Många flyr till Sverige och utvisas tillbaka – möjligtvis till en säker död.

Anf. 70 PÅL JONSON (M):

Fru ordförande! Tack, utrikesministern, för föredragningen!

Det är alldeles utmärkt att EU ökar sitt engagemang i utvecklingen på den afrikanska kontinenten. Det är en kontinent som står inför utmaningar när det gäller miljö och säkerhet och även demografi.

Jag vill bara göra ett generellt medskick: Detta får inte ske på bekostnad av det engagemang som EU har i det östra grannskapet kopplat till det östliga partnerskapet. Den politiska uppmärksamhet som vi fortfarande riktar österut ska kvarstå, och det här får inte ske på bekostnad av några ekonomiska resurser för det östliga partnerskapet.

Anf. 71 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Jag börjar med Ludvig Asplings fråga. Migrationen är viktig. I den slutdeklaration som antogs vid toppmötet i Abidjan 2017 anges att EU och AU ska fördjupa samarbetet inom migration och rörlighet. Detta är en del av deklARATIONEN från förra årets utrikesministermöte, och det kommer också att beröras vid kommande möte.

Samarbetet om migrationen påverkar inte EU:s medlemsländers möjlighet att besluta om till exempel uppehållstillstånd, viseringar och gränsfrågor, det vill säga rätten att bestämma vem som har rätt till vistelse och inresa.

Dessutom jobbar vi mycket med det som kallas för Valetaprocessen. Det handlar om hur man ska täcka och utveckla migrationssamarbetet. Det handlar också om att stödja människor på plats så att det blir färre önskemål om att lämna sitt eget land.

När det gäller Centerns påpekande om kvinnors deltagande och att det är viktigt att migrationshanteringen inte ska ta ljus från den utvecklingen tror jag att man har möjlighet att diskutera båda delarna. Men jag tar med mig detta, för jag tycker att det är en klok kommentar.

Till Désirée Pethrus vill jag säga att demokrati naturligtvis inte bara är ett mervärde; det är ett värde i sig. Jag ska se till att vi uttrycker det så att det inte på minsta sätt kan misstolkas.

Bekämpningen av korruption ligger inom det som vi kallar för god samhällsstyrning. Där kan vi specifikt nämna korruption i det som jag ska säga. Men det ligger alltså inom detta område.

När det gäller ledamoten Waldaus medskick är det frihandelsområdet inom Afrika som vi framför allt diskuterar nu. Jag tror att det är 44 länder som har skrivit på, men jag kan inte svära på det. Det är i alla fall väldigt många. Då är det naturligtvis de som bestämmer ramarna, men när det gäller det framtida interkontinentala frihandelsavtalet mellan EU och Afrika tittar vi alltid på att det ska vara fri och rättvis handel. Detta tar vi upp.

När det gäller hbtq-personers rättigheter är jag själv väldigt engagerad i frågan och tar upp den i talepunkterna.>>> *Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen* <<<>>> *Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen* <<<

>>> *Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen* <<<

När det gäller Pål Jonsons fråga tror jag inte att det finns en risk att det tas från det östliga partnerskapet. Nu senast hade vi ju tioårsjubileum för det östliga partnerskapet och lade fram hur vi ska agera de kommande tio åren. Bland annat har Sverige fem olika områden som vi vill fördjupa. Jag tror dessutom att det finns en stark önskan bland flera EU-länder om att man ska fortsätta jobba med det östliga partnerskapet. Det står inte motsatsställning till att man också jobbar med relationen till Afrika.

Anf. 72 ORDFÖRANDE:

Då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Främjande av och skydd för mänskliga rättigheter världen över.

Anf. 73 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru ordförande! Rådet ska diskutera främjandet och skyddet av mänskliga rättigheter i världen inför den internationella dagen för mänskliga rättigheter den 10 december. Inga rådsslutsatser förutses.

Det är välkommet att man på utrikesministernivå får möjlighet att ingående diskutera hur vi kan stärka EU:s arbete för mänskliga rättigheter globalt. Den regelbaserade världsordningen utmanas alltmer. Fler länder ifrågasätter de mänskliga rättigheternas universalitet och giltighet. Mot denna bakgrund ökar förväntningarna på EU att bedriva en trovärdig politik för mänskliga rättigheter.

Vid FAC kommer jag att betona vikten av en stark och enig EU-röst till försvar för de mänskliga rättigheterna, för demokrati och för rättsstatens principer globalt. EU har ett ansvar att agera när till exempel kvinnor, barn, hbtq-personer, MR-försvare, journalister och andra utsätts för kränkningar eller övergrepp mot de mänskliga rättigheterna.

Rättsstatens principer måste efterlevas också av EU:s medlemsstater. Detta måste tas i beaktande när EU:s nästa handlingsplan för MR och demokrati, som ska gälla 2020–2024, tas fram. Frågan om en möjlig global EU-sanktionsregim för mänskliga rättigheter och hur diskussionen om en sådan sanktionsregim kan tas vidare kan också komma upp.

Regeringen ser positivt på initiativet. Vi kommer att fortsätta att ta aktiv del i diskussionerna, där många frågor kommer att behöva lösas ut.

Det finns en mängd länder som är värda att uppmärksamma på basis av situationen för mänskliga rättigheter. Jag kan inte gå in på alla, men jag vill särskilt uppmärksamma Ryssland med anledning av det lagförslag som president Putin skrev under i måndags. Det innebär att individer, inklusive journalister, kommer att kunna stämplas som så kallade utländska agenter, inte bara organisationer som tidigare.

Jag kommer att ta upp denna oroväckande utveckling på FAC och föreslå två konkreta åtgärder från EU:s sida: för det första att arbetet med att uppdatera EU:s riktlinjer om mänskliga rättigheter i Ryssland inleds, för det andra att EU:s särskilde representant för mänskliga rättigheter

Eamon Gilmore ska besöka Ryssland för att visa EU:s engagemang för utvecklingen för mänskliga rättigheter i Ryssland. Som bekant innefattar EU:s fem principer för politiken mot Ryssland ett ökat stöd för civilsamhället, och det kommer jag också att framhålla.

Under denna diskussion kommer jag också att uppmärksamma ett svenskt-franskt initiativ med idéer om hur EU kan stärka sin roll som global jämställdhetsaktör. Initiativet innehåller förslag om hur EU kan stärka jämställdhetsperspektivet i alla EU:s yttre förbindelser och policyområden genom ökad styrning, vägledning, ägarskap och resurser för arbetet. EU:s roll är extra viktig i ett läge där jämställdhetsfrågorna står under hårt tryck. Den nya kommissionen måste därför prioritera jämställdhetsfrågorna från start. Vi har i förväg delat detta förslag, eller non-paper, med riksdagen.

Anf. 74 PER LODENIUS (C):

Tack, ministern, för föredragningen!

Ministern lyfte fram Ryssland som ett exempel. När EU reagerar på Putins signerade lag om att kunna klassa journalister och bloggare som utländska agenter krävs en tydlighet. Det måste ske på ett sådant sätt att det inte sänder signaler som kan missbrukas av Kreml. Det handlar om hela den tydliga kritik vi har om övergrepp mot journalister, bloggare, MR-försvare, hbtq-personer, civilsamhället och så vidare och att inte ge Kreml ytterligare verktyg i stället. Man följer ju inte alltid Europadomstolens utslag om mänskliga rättigheter från Kremls sida, så det är viktigt att inte förvärpa situationen.

Anf. 75 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Ordförande! Jag tackar ministern för föredragningen.

Jag funderar lite grann på människor på flykt och deras mänskliga rättigheter. Ministern räknade upp journalister, hbtq-personer och några till, men jag uppfattade inte flyktingar. Jag tycker att vi kanske borde prata mer om mänskliga rättigheter även för människor på flykt, som faktiskt förvägras väldigt många av de rättigheter de borde ha, både i flyktingläger och under själva flykten.

Anf. 76 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Till Per Lodenius från Centerpartiet vill jag säga att jag kommer att vara tydlig när det gäller Ryssland och inte uttrycka mig på ett sätt som kan missförstås i Kreml. Vi ser allvarligt på det som sker och kommer att uttrycka vår kritik mot detta.

När det gäller flyktingar insisterar vi ju på flyktingrätt och mänskliga rättigheter i alla sammanhang där det behövs och på att rätten att söka asyl gäller.

Anf. 77 ORDFÖRANDEN:

Då finner jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Det finns en punkt om övriga frågor på dagordningen. Finns det något att säga om den?

2019/20:16
06 december

Anf. 78 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Under punkten Övriga frågor har vi fått information om att Ungern vill ta upp ett initiativ i FN:s generalförsamling för att skapa en internationell dag i åminnelse av offren för kommunistiska regimer. Italien vill informera om en Med Dialogue Conference i Rom den 5–7 december.

Jag vill också informera om att den informella lunch som hålls varje gång kommer att ägnas åt en intern diskussion om hur vi tycker att den höge representanten Borrell ska använda sina arbetsmetoder och prioriteringar så effektivt som möjligt.

Anf. 79 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi för den informationen och tackar för i dag.

§ 5 Allmänna frågor
Statsrådet Hans Dahlgren
Åtterrapport från möte i Europeiska unionens råd för allmänna
frågor den 19 november 2019
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
allmänna frågor den 10 december 2019

2019/20:16
06 december

Anf. 80 ORDFÖRANDEN:

Välkommen hit, statsrådet Hans Dahlgren! Vi börjar med åtterrapporten från möte i rådet den 19 november 2019.

Anf. 81 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Jag har ingenting att tillägga till den skriftliga rapporten.

Anf. 82 ORDFÖRANDEN:

Då tackar vi för informationen.

Vi går vidare till information och samråd inför möte i rådet den 10 december 2019 och dagordningspunkten 3 om EU:s fleråriga budgetram.

Anf. 83 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Det här är en diskussionspunkt. EU-nämnden har fått det reviderade förslaget till förhandlingsbox som det finländska ordförandeskapet presenterade i måndags. Det kommer att ligga till grund för diskussionen dels i allmänna rådet på tisdag, dels vid Europeiska rådets möte på torsdag och fredag. Vid inget av dessa tillfällen är det dock aktuellt att försöka ro förhandlingarna i hamn. De kommer att fortsätta, om de ens påbörjas, i början av nästa år.

Förslaget från ordförandeskapet innebär som ni sett en sammantagen utgiftsvolymer på 1,07 procent av den samlade bruttonationalinkomsten inom Europeiska unionens 27 medlemsstater. Därutöver kommer de specialinstrument som inte ligger inom ramen och som man beräknar uppgå till ungefär 0,015 procent om de utnyttjas fullt ut.

Den här nivån skulle för Sveriges del innebära en kraftigt ökad avgift till Europeiska unionen, vilket är oacceptabelt. Visserligen är detta jämfört med kommissionens förslag på 1,11 procent – och specialinstrument på kanske 0,03 procent, var det väl, så där var nivån 1,14 procent – en rejäl neddragning i restriktiv riktning, men den svenska positionen att vi vill se en budget som omfattar 1 procent står fast. Jag kommer därför vid allmänna rådets möte att vara så tydlig jag förmår när det gäller att stryka under att det behövs ytterligare neddragningar av volymen, inte minst mot bakgrund av de överläggningar som ägde rum i finansutskottet tidigare i veckan.

Vi har också med besvikelse sett att ordförandeskapet vill se en ökning av jordbruksstödet i förhållande till kommissionens förslag i stället för den väsentliga minskning som vi menar vore nödvändig för att få ned volymen till den procentsats som vi tycker skulle vara bäst. På sammanhållningspolitiken föreslår man visserligen en viss minskning jämfört med kommissionens förslag, men också där finns det enligt vår bedömning möjligheter att göra ytterligare besparingar. Ska man ha ytterligare fokus på det som

vi kallar mer moderna områden, vilket vore önskvärt, krävs det väsentliga minskningar både i jordbrukspolitiken och i sammanhållningspolitiken.

Det är också problematiskt, vill jag säga, att förslaget nu inte innehåller några siffrersatta rabatter. Som ni minns hade kommissionen föreslagit att de rabatter som Sverige och några andra nettobetalarare får skulle fasas ut under en femårsperiod och helt utebli under de två sista åren i den sjuåriga perioden. Det förslaget är nu borta, och det är bra. Det talas inte längre om utfasning. Dock talas det om en möjlighet till en annan form av korrigerande, och det är naturligtvis någonting som vi så gott vi kan ska se till att få så stor som möjligt för vårt vidkommande. För att vi ska kunna acceptera – och det är inte bara Sverige som säger detta – en slutlig överenskommelse krävs det att det kommer att finnas rabatter. Det är för oss och de övriga rabattländerna en självklarhet, men det ska naturligtvis upprepas vid varje tillfälle som bjuds.

Detta låter kanske negativt, men allt är inte negativt i det finländska förslaget. Det är en del positiva och tydliga skrivningar, till exempel när det gäller budgetkonditionalitet kopplat till rättsstatens principer. Det är en fråga där det som ni vet har funnits ett motstånd från vissa medlemsstater. Frågan är hur mycket av det motståndet som finns kvar. Jag märker att ordförandeskapet har tagit bort den hakparentes som tidigare funnits här, så nu räknar man uppenbarligen med att detta är någonting som ska gå att få igenom. Det vore väldigt bra.

Det är också glädjande att se att klimatåtgärderna ska uppgå till minst 25 procent. Det finns förstärkta texter om det här med excellenskriteriet inom forskningen, som är viktigt för oss. Det är också bättre texter både om migration och om jämställdhet.

Sammanfattningsvis är vår bedömning att den reviderade boxen innehåller några kvalitativa förbättringar men att den fortfarande är långt ifrån en balanserad lösning i de viktigaste frågorna som rör utgiftsnivån, rabatterna och en mer modern utgiftsstruktur.

Till sist ska jag säga några ord om den fortsatta processen. Vi har ju diskussioner på tisdag i allmänna rådet och i Europeiska rådet på torsdag och fredag. Därmed har stafettpinnen också lämnats över till ordföranden i Europeiska rådet, Charles Michel, som leder sitt första möte med rådet på torsdag och fredag.

Vi räknar med att han med stor sannolikhet kommer att kalla till ett extra europeiskt råd i början av nästa år, kanske i februari, och inför det presentera en ytterligare reviderad box och försöka smälta av utrymmet något. Nämnden ska naturligtvis få information om hur den fortsatta processen kommer att gestalta sig framöver.

Anf. 84 PER LODENIUS (C):

Tack för redogörelsen, statsrådet!

Jag vill inleda med att vi i Centerpartiet i huvudsak står bakom regeringens ståndpunkt i detta. Jag vill dock återigen säga att vi från Centerpartiets sida vill vara tydliga med att det svenska jordbruket inte ska ta hela kostnaden för brexit. Jag tycker inte att det riktigt framkom från statsrådets sida.

I förslaget ligger nu, precis som statsrådet sa, att minst 25 procent av EU:s budget ska gå till klimatåtgärder. Vi kan också se att ungefär 40 procent av jordbrukspolitiken ska gå till just klimatåtgärder, och på det

sättet blir ju jordbrukspolitiken ett viktigt klimatinstrument. Detta måste också tas med i beräkningen i diskussionen om långtidsbudgeten, det vill säga vilken viktig del jordbrukspolitiken är när det handlar om klimatåtgärderna.

2019/20:16
06 december

Anf. 85 JAN ERICSON (M):

Jag tackar statsrådet för föredragningen, som var föredömligt tydlig.

Tyvär har det ju varit lite svajigt på sina håll när regeringsföreträdare, inklusive statsministern, har uttalat sig om den svenska ståndpunkten kring budgetram, avgifter och liknande. Det var också bakgrunden till att finansutskottet hade en ganska ordentlig diskussion. Där kunde vi dock enas om en ny skrivning motsvarande punkt 2 i de svenska ståndpunkterna, som vi tycker har blivit mycket bättre på det här viset.

Statsrådet var som sagt tydlig med den svenska linjen. Det enda vi kan hoppas på nu är att regeringen talar med samma röst så att det inte i alla fall uppfattas som lite svajigt ibland eller som att man retirerar lite – att man faktiskt står upp för den här ståndpunkten, som riksdagen står bakom. Det är en förhoppning.

Anf. 86 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Tack för föredragningen, statsrådet!

Även Vänsterpartiet instämmer i den svenska ståndpunkten. Jag vet att vi kanske inte tolkar allt som står i den likadant, framför allt inte när det gäller migrations- och flyktingpolitiken, men i stort sett är vi överens om de övergripande ramarna.

Jag vill dock gärna ta upp posten grannskapet och världen, där det finns indikationer på att anslaget kommer att minska. Samtidigt som det anslaget troligtvis kommer att minska ser vi det demokratiska utrymmet i världen minska. Inkomstklyftorna ökar, och våld mot kvinnor och flickor används som vapen i konflikt. Från Vänsterpartiets sida skulle vi därför önska att regeringen tryckte på för att minst 10 procent av EU:s budget fortfarande ska gå till grannskapet och världen.

Det finns en viss risk för att just biståndet drabbas när man drar ned på grannskapet och världen, och vi vill gärna att regeringen värnar biståndet. Därför skulle vi vilja lägga till i den svenska ståndpunkten att Sverige värnar biståndets andel av budgeten och att biståndet används till åtgärder mot fattigdom.

Anf. 87 NINA LUNDSTRÖM (L):

Tack för föredragningen, statsrådet!

Jag vill hänvisa till Liberalernas tidigare avvikande meningar gällande budgetfrågan. Liberalerna anser ju att klimatåtgärder, terrorbekämpning och skydd av gränserna kommer att kräva resurser för att det ska vara realistiskt. Vi ser dock även framför oss att det är viktigt med en modern budget med ett minskat jordbruksstöd.

Anf. 88 MARTIN KINNUNEN (SD):

Sverigedemokraterna delar i stort sett regeringens ståndpunkter. Vi hade väl dock hoppats att initiativet i finansutskottet skulle leda till någon betydande förändring, för även om vi kanske inte närmar oss förhand-

lingarnas slut har vi kommit en bit på vägen. Det är därför dags för en ökad tydlighet i den svenska positionen, tycker vi.

Vi kan inte se att det är någon betydande förändring av punkt 2 i dag, och eftersom vi gärna skulle vilja se en tydligare svensk position anmäler vi avvikande mening. Den bygger på att vi tycker att det i den svenska ståndpunkten bör framgå att regeringen inte kan tänka sig att godkänna en betydande ökning av den svenska avgiften.

Anf. 89 PÅL JONSON (M):

Tack för föredragningen, statsrådet!

Det är klart att det här förslaget från kommissionen inte är någonting som Moderaterna kan ställa sig bakom; vi företräder naturligtvis en budgetrestriktiv linje. Det vi också kan konstatera är att många av de reformer vi vill genomföra när det kommer till migration, försvar och gränsbevakning faktiskt dras ned med det här förslaget – samtidigt som statsrådet har konstaterat att jordbruksbudgeten ökar. Det är alltså inget vi kan acceptera.

Sedan tänkte jag att det som ändå blir centralt i slutändan är de svenska rabatterna. Vi talar om en volym om ungefär 6 miljarder kronor. Vi kommer sannolikt att gå mot sämre tider statsfinansiellt, och det kommer att bli oerhört viktigt och centralt att säkra de svenska rabatterna om vi inte ska äta upp allt budgetutrymme. Jag undrar därför om regeringen har en strategi kopplad till just rabatterna, för i ljuset av att Sverige är en mycket stor nettoinbetalare tror jag att de kommer att bli viktiga för att styra storleken på Sveriges bidrag till EU.

Anf. 90 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Kristdemokraterna står bakom det som förhandlades fram i ståndpunkten i finansutskottet. Vi tycker att den är bra. Jag noterar också att det i återrapporten finns en notering om att Sverige lyfte upp det här med rabatterna vid ett tidigare möte. Därför är vi, precis som Moderaterna säger, väldigt måna om att detta finns kvar. Annars kommer vi faktiskt inte att komma ned i miljarder. Det är alltså oerhört viktigt att vi håller fast vid den linjen.

Anf. 91 ORDFÖRANDEN:

Vi kan nog räkna med att ingen annan än Sverige kommer att lyfta upp de svenska rabatterna, så det är förstås viktigt att vi gör det!

Anf. 92 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Jag börjar med den fråga som flera ledamöter väckte, nämligen vad vi har för strategi för att hävda de svenska rabatterna. Pål Jonson frågade om det, och Désirée Pethrus och andra instämde.

Detta är någonting som vi förstås har tagit upp i varje inlägg, skulle jag säga, sedan den här diskussionen började föras. Nu när det är så tydligt i den finländska förhandlingsboxen att det bara står om en *möjlighet* till korrigeringar måste vi skärpa rösten. Vi har gjort det tillsammans med de länder som vi samarbetar med i de här frågorna, och där ingår inte bara de sparsamma fyra – skattebetalarnas vänner, som vi ibland kallar oss – det

vill säga Danmark, Sverige, Nederländerna och Österrike utan också Tyskland.

Dessa länder har varit med på ett gemensamt papper som vi har skickat runt till alla medlemsstater med en beskrivning av vilket stort ansvar vi fem länder tar för finansieringen av hela EU:s verksamhet. Det är en mycket betydande del som faller på oss fem, och den blir ännu större när Storbritannien har försvunnit. Det är ett argument som de måste förstå och som jag tror att vi kommer att använda inte bara från Sveriges sida utan också från de andra fyra länderna, i en gemensam argumentation. Det är vår strategi: att tillsammans med Tyskland, Nederländerna, Danmark och Österrike göra insatser både bilateralt i förhållande till andra länder och även i grupp.

Jag tror att statsministern tillsammans med kollegor kommer att ha ett gemensamt budskap i den här frågan när vi kommer till Europeiska rådet, men det är jag säker på att han kommer att tala mer om på onsdag.

Jag ska svara lite mer konkret även på de andra frågorna. Till Per Lodenius vill jag säga: Nej, det är klart att det svenska jordbruket inte ska ta hela kostnaden för brexit. Det är självklart. Men det är inte heller så att skattebetalarna runt om i Europa ska ta hela kostnaden för att Storbritannien inte längre betalar det de hittills har betalat. Vi måste i stället dra ned volymen helt och hållet, och då måste även den samlade jordbrukspolitiken gå ned i volym. Det är en självklarhet, som vi ser det.

Vi tror att det är helt rätt som Per Lodenius säger, det vill säga att mycket av det som sker inom jordbruket är till gagn för vårt arbete för att främja klimatet. Därför har vi den mycket högre ambitionsnivån – inte bara minst 25 procent utan 40 procent när det gäller klimatpåverkan – inom jordbrukspolitiken. Det gäller dock framför allt inom den del som handlar om landsbygdsutveckling, pelare 2. Den första pelaren, som får 72 procent av allt jordbruksstöd inom EU – och som bara går efter vilken areal man har och ger stora markägare enorma tillskott i kassan – är ingenting som främjar klimatet. Det är i stället en omfördelning av pengar från Europas skattebetalare till ibland ganska förmögna markägare, vilket vi tycker är någonting vi skulle kunna minska rejält på.

Tack för uppskattningen av det tydliga beskedet, Jan Ericson! Detta är någonting som hela regeringen står bakom; det är inget svajande i detta. Det är regeringens ståndpunkt jag har redogjort för, och det finns ingen i regeringen som har någon annan uppfattning. Det kan jag säga med viss bestämdhet, eftersom vi hade en lång diskussion om detta på allmän beredning i går.

Till Ilona Szatmari Waldau vill jag säga att det tyvärr är att man har hållit fast vid de traditionella områdena, jordbrukspolitik och sammanhållningspolitik, som gör att de andra områdena – inklusive grannskapspolitiken, utrikespolitiken, säkerhetsfrågorna och klimatarbetet – får en mindre del än vad vi tycker skulle vara korrekt. Ändå ska vi vara varse att det som går till utrikesinstrumentet, det som nu kallas Ndici, i förhållande till dagens ram fortfarande är en rejäl ökning. Där finns det alltså en utveckling som ändå är positiv.

Jag noterar de avvikande meningarna från Liberalerna och Sverigedemokraterna.

Därmed tror jag att jag har svarat på frågorna.

Anf. 93 JAN ERICSON (M):

Jag blir lite nyfiken. Det känns som att Tyskland allt tydligare ansluter sig till gruppen skattebetalarnas vänner; från att ha varit lite av en hang-around verkar man nu vara en fullvärdig medlem i den här gruppen. Jag har därför en fundering: När ett så stort och viktigt land som Tyskland ansluter sig till den här linjen, bedömer statsrådet att det kan leda till att ytterligare länder vill ansluta sig?

Anf. 94 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Jag vill få fört till den svenska ståndpunkten att Sverige värnar biståndets andel av budgeten och att biståndet ska användas till åtgärder mot fattigdom. Jag uppskattar statsrådets svar, men det ingick inte att det skulle in i ståndpunkten. Även jag anmäler därför avvikande mening.

Anf. 95 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Jag noterar den avvikande meningen från Ilona Szatmari Waldau.

Till Jan Ericson vill jag säga att det är dessa fem länder som skulle bli påtagligt berörda om man tog bort rabattsystemet helt och hållet. Jag är inte säker på att vi skulle se några fler.

Jag hade möjlighet att tillsammans med statsministern träffa den tyske finansministern här i Stockholm för några veckor sedan, och det är ingen tvekan om att han och den regering han företräder i sak går på samma linje som vi. Jag tror dock inte att de kommer att bli någon klubbmedlem; de är lite för stora för att liksom gå in i någon särskild konstellation. De kommer säkert att plädera för samma uppfattningar som vi, men jag tror inte att de kommer att uppträda gemensamt med oss andra fyra.

Anf. 96 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar då att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning, med oliklydande avvikande meningar från Liberalerna, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Förberedelser inför Europeiska rådet den 12–13 december 2019.

Anf. 97 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Detta är en diskussionspunkt. Det är inga beslut som ska fattas, och inga slutsatser ska antas på det här mötet. Vad som väntas är ett resonemang kring det utkast till slutsatser inför Europeiska rådets möte som nämnden har tagit del av, och som ni har sett handlar Europeiska rådets resonemang den här gången huvudsakligen om klimat och om långtidsbudgeten. Dessutom är det några övriga frågor.

När det gäller klimatet har ju Sverige tillsammans med flera likasinnade drivit att det i EU:s långsiktiga klimatstrategi ska ingå att vi ska ha ett klimatneutralt EU år 2050. Det är förstås mycket positivt att den målsättningen nu finns inskriven i utkastet till slutsatser från Europeiska rådet i december.

Det är också viktigt att vi når en överenskommelse inom EU just vid det här mötet nu i december. Tidigt nästa år behöver vi nämligen kunna presentera en långsiktig klimatstrategi till Förenta nationerna i det arbete

som ska rulla vidare under nästa år och på det sättet upprätthålla vad som är ett internationellt ledarskap i klimatfrågan från EU:s sida.

För att kunna nå den här enigheten mellan medlemsstaterna om klimatneutralitet 2050 redan vid mötet nästa vecka är det troligen nödvändigt att samtidigt upprätta, eller i alla fall se framför sig, ett ramverk för den säkra och rättvisa omvandling som kommer att behövas i ett antal länder för att vi ska nå målet. Det kan bland annat ske genom det som kallas Just Transition Fund eller Just Transition Arrangement – det finns lite olika namn på den. Kommissionen kommer att presentera den inom kort, och syftet med den ska vara just det. Det var vad jag hade om klimatet.

När det gäller långtidsbudgeten har jag precis redogjort för läget. Jag vill bara påminna om att jag inte räknar med att det kommer att fattas några egentliga beslut i budgetfrågan under Europeiska rådets möte nu i december. Det får man återkomma till nästa år.

Vad gäller den framtidskonferens som kommissionens ordförande har utlovat förutses en första diskussion nu på Europeiska rådet. Det är något som har föreslagits av Frankrike och Tyskland. Vi ser framför oss att de förberedande diskussionerna om ett upplägg för en sådan konferens framöver bör ske i just rådet under ledning av det roterande ordförandeskapet.

Vi vill att rådet ska ta en mycket aktiv del i konferensens utformning och förstås att den får ett innehåll som vi från svensk sida tycker är relevant. En sådan utgångspunkt bör vara att konferensen ska utgå från medborgarnas behov och därför särskilt fokusera på delaktighetsfrågorna. Konferensen får inte leda till att vi förlorar det fokus som är nödvändigt för att genomföra den strategiska agenda för Europeiska unionen som vi var överens om så sent som i juni år och alla de viktiga uppgifterna på den dagordningen.

Vi tänker också framföra att det är angeläget att de nationella parlamenten involveras i arbetet med konferensen på ett lämpligt sätt.

Europeiska rådet kommer att i ett särskilt artikel 50-format, som det kallas, resonera kring Storbritanniens utträde ur unionen. Förmodligen blir det i form av en lägesuppdatering efter valet. Det äger ju rum samma dag som Europeiska rådet inleder sitt toppmöte. På fredagsmorgonen lär man väl veta hur det har gått. Om valresultatet är någorlunda tolkbart kan det bli så att det antas en slutsatstext om processen framöver när det gäller att forma den nya relationen mellan Europeiska unionen och ett Storbritannien utanför EU från och med den 1 februari.

Det kommer också att vara ett eurotoppmöte i ett så kallat utvidgat format. Det innebär att Sverige kommer att delta i mötet, men vi har inte rätt att vara med och fatta några beslut i den mån det blir några.

Till sist vill jag säga att även om allmänna rådet ska föra en diskussion om frågorna på Europeiska rådets dagordning är det först när stats- och regeringscheferna möts senare nästa vecka som slutsatserna ska antas. Statsministern kommer förstås att samråda om de texterna när han kommer hit på onsdag.

Anf. 98 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Det är positivt om alla länder nu ställer sig bakom nettonollutsläpp till 2050. Men jag vill påminna om att vi i Vänsterpartiet inte är riktigt nöjda

med 2050. Vi skulle hellre se det till 2040. Jag vill hänvisa till tidigare avvikande mening i den delen och även när det gäller den ekonomiska ojämlikheten, som också påverkar människors förmåga att delta i en klimatomställning. Det måste man ta hänsyn till i det arbetet.

Anf. 99 PÅL JONSON (M):

Fru ordförande! Frågan om en europeisk konferens om Europas framtid är viktig och angelägen. Jag tycker att den förtjänar en lite mer ingående diskussion även i riksdagen. De flesta andra europeiska parlament har haft ganska ingående diskussioner om hur man vill att en sådan konferens ska utformas.

Ur vårt perspektiv är det angeläget att en sådan konferens fokuserar främst på sakfrågorna snarare än på de institutionella förändringarna eller fördragsfrågorna. Vi är mycket angelägna om att möjligheterna och utmaningarna för Europa ska sättas i centrum. Det finns en rad områden där vi skulle vilja se ett starkare Europa, till exempel när det kommer till Europas roll i världen, intern och extern säkerhet, gränsskydd och så vidare.

Det är också angeläget att de nationella parlamenten kraftfullt engageras. Jag vet att det finns andra krafter som gärna vill se Europaparlamentet i förarsätet. För att få en förankring från huvudstäderna tror vi att riksdagarna eller de nationella parlamenten behöver engageras fullt ut i detta.

Avslutningsvis pågår också just nu en diskussion om ett Europa i olika hastigheter. Rent generellt ser vi ett behov av ett sammanhållet Europa. Jag tror att man noggrant bör tänka igenom olika förslag som försöker dra isär tempot i den europeiska integrationsprocessen, mellan kärna och periferi. Vi återkommer i den frågan längre fram.

Anf. 100 PER LODENIUS (C):

Ordförande! Det är mycket positivt att det i utkastet till rådsslutsatser tydliggörs att rådet stöder ett klimatneutralt EU till 2050. Vi hoppas att det betyder att det nu är förankrat bland medlemsländerna, även dem som tidigare varit ovilliga att gå med på det här.

Min fråga är egentligen vilken statsrådets bild av detta är. Hur förankrat är det? Och vilka möjligheter finns?

När det gäller framtidskonferensen och ramarna för den har Frankrike och Tyskland redan offentliggjort sina rekommendationer. Statsrådet tar i ganska breda inspel upp medborgarnas behov och delaktighet. Planerar regeringen ett mer tydligt svenskt inspel i fråga om vad som ska ingå i konferensen och när planeras det i sådana fall komma?

Anf. 101 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Till Ilona Szatmari Waldau vill jag säga att faktumet att vi har satt målet till 2050 naturligtvis inte utesluter att det kan nå dessförinnan. Vi har för vårt vidkommande satt ett eget mål till senast 2045. Men för att nå enighet tror jag inte att vi kan tänkas gå tidigare än 2050 i det här sammanhanget.

Jag ska också svara på Per Lodenius fråga om hur tydliga samtliga medlemsstater är när det gäller anslutning. I somras var vi väl 24 av de 28 som ställde oss bakom det här. Jag tror att svaret på frågan är avhängigt

hur tydlig kopplingen kommer att bli till omställningsstödet till de länder som har svårast att klara det här målet. Jag gissar att det inte kommer att avgöras förrän de texterna är färdigförhandlade på natten mellan torsdag och fredag.

Jag kan hålla med om nästan allt Pål Jonson säger när det gäller inriktningen på konferensen. Det ska gälla sakfrågor snarare än institutionella förändringar. Och när det gäller fördragsförändringar vet vi ju hur lång tid det tar att ändra i väsentliga delar, om det alls är möjligt. Vi vill, som jag också sa i min inledning, hålla fokus på sakfrågorna och speciellt dem som den strategiska agendan redan har pekat ut som de allra mest angelägna för EU de kommande fem åren. Jag tycker som sagt också att de nationella parlamenten ska spela en viktig roll.

Som svar på Per Lodenius fråga om när vi kan vara mer tydliga i förhållande till riksdagen kommer väl det tillfället när vi har sett ett mer konkret förslag. Vi har inte sett något sådant. När det kommer, förmodligen någon gång i januari, kommer vi att ha möjlighet att återkomma till riksdagen.

Pål Jonson nämnde också det här med ett Europa i olika hastigheter. Vi är också angelägna om ett sammanhållet Europa. Men i dag finns några saker som i vissa avseenden sker i lite olika grupperingar, inte minst i eurofrågan. En aktuell fråga för vår del är om vi ska ha en annan uppfattning än att Sverige bör fortsätta vara utanför eurozonen när det gäller vilken valuta vi ska ha.

Anf. 102 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande mening från Vänsterpartiet.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Uppföljning av Europeiska rådet. Det är en lägesrapport.

Anf. 103 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Det här är en informationspunkt. Allmänna rådet följer alltid upp tidigare möten i Europeiska rådet. Syftet är att stärka uppföljningen och att granska hur Europeiska rådets slutsatser har genomförts. Regeringen stöder det arbetet. Vi väntar inte någon diskussion alls på den punkten på det här mötet.

Anf. 104 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Den europeiska planeringsterminen 2020.

Anf. 105 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Vid det här tillfället förväntar vi oss att det finländska och det inkommande kroatiska ordförandeskapet tillsammans presenterar en färdplan, ett slags planeringsöversikt, för hur man har tänkt sig genomförandet av den europeiska terminen för 2020. Nämnden har kunnat ta del av den färdplanen.

Vi förutser inte någon diskussion på den dagordningspunkten. Skulle det bli tillfälle till det kommer jag att säga, i linje med vad som tidigare

samråts om här i EU-nämnden, att regeringen vill uppmana kommissionen att påbörja arbetet med att ta fram ett nytt ambitiöst ramverk för hållbar sysselsättning och ekonomisk tillväxt efter Europa 2020.

Anf. 106 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 7 om lagstiftningsplanering och kommissionens arbetsprogram.

Anf. 107 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Det är en diskussionspunkt. Inga beslut kommer att fattas vid det här tillfället. Men själva arbetsprogrammet kommer inte heller att presenteras förrän i slutet av januari nästa år.

Vår uppfattning är förstas att kommissionen i programmet måste ta som utgångspunkt att det ska bidra till genomförandet av den strategiska agendan, som vi talade om tidigare och som antogs av Europeiska rådet i juni i år. Vi är förstas särskilt angelägna om att det ska ske i de delar som sammanfaller med de svenska prioriteringar som vi tidigare har samrått med nämnden om.

Utöver det ganska generella och vad som kan tyckas självklara konstaterandet tänker jag vid rådsmötet på tisdag särskilt betona att kommissionens arbete med att i EU stärka respekten för rättsstatens principer måste fortsätta. Jag kommer att framhålla att Sverige är berett att stödja både pågående och nya initiativ på området som kan vara verkningsfulla.

Vi är också angelägna om att det som föreslås från kommissionen ska vara välgrundade och ändamålsenliga förslag som bygger på ordentliga konsekvensanalyser, i linje med den princip om bättre lagstiftning som vi har resonerat om här.

Jag tänker vidare markera att kommissionen i sina kommande förslag ska beakta jämställdhetsperspektivet. Det är till exempel fortfarande mycket stor skillnad i Europa i sysselsättningsgrad mellan män och kvinnor. Den är på mer än 10 procent. Lönegapet är ännu större. Det ligger på 16 procent, tror jag. Här finns det alltså mycket kvar att göra.

Jag tänkte också ta upp ett par frågor där vi inte har samma syn som kommissionen. Den ena rör minimilöner. Regeringen förankrade i tisdags i arbetsmarknadsutskottet en tydlig ståndpunkt som jag gärna vidarebefordrar till mina kollegor i allmänna rådet. Innebörden är som bekant att regeringen inte vill se något rättsligt bindande arrangemang, inbegripet ett direktiv.

Slutligen kommer jag också att ta upp skattefrågorna och betydelsen av att respektera medlemsstaternas befogenheter. Det krav på enhällighet som finns, och som ska vara ett kvar, är ett sätt att säkra regeringens och riksdagens inflytande och befogenheter på skatteområdet, eller som Gunnar Sträng sa en gång: Det svenska folkets urgamla rätt att sig själv beskatta.

Anf. 108 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Fru ordförande! Tack, statsrådet, för dragningen!

Det är bra att statsrådet lyfter upp det här med minimilöner, som vi kom överens om i arbetsmarknadsutskottet, och skattefrågor, som vi är måna om att behålla på nationell nivå.

Från vår sida är det viktigt att markera att vi känner en oro för lagstiftning om den sociala pelaren och vad mer som kan komma utöver de aviserade punkterna. Den nya ordföranden i kommissionen har till exempel lyft fram kvotering i bolagsstyrelser och annat. Det kan alltså komma flera olika delar i den här färdplanen efter hand. Vi kan inte bara säga att allting kommer att bli bra i lagstiftningshänseende. Vi lär få återkomma till enskilda frågor efter hand.

Anf. 109 HELENA BOUVENG (M):

Jag vill understryka det som Désirée Pethrus sa vad gäller den sociala pelaren. Jag kan inte heller annat än att understryka vikten av att vi behåller vår uppfattning om skattefrågorna och den nationella kompetensen. Jag kunde se att regeringen i konkurrensrådet den 28 november lyckades avstyra det när man försökte gå en annan väg. Om jag inte minns fel fick vi ett kvalificerat veto mot att man skulle ta ett beslut i skattefrågor. Regeringen var då tydlig med att det ska behandlas i Ekofin. Jag vill bara skicka med att vi står starka bakom det.

Anf. 110 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Jag har egentligen inget mer att kommentera än att vi när det kommer konkreta förslag, när vi har sett programmet i sin helhet och vad kommissionen avser att föreslå, naturligtvis får återkomma till riksdagen inför de ställningstaganden som behövs i de olika konstellationerna.

Anf. 111 ORDFÖRANDEN:

Jag finner att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning. Vi går vidare till dagordningspunkt 8, Unionens värden i Ungern.

Anf. 112 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Det här är en diskussionspunkt. Det kommer att vara en ny utfrågning av Ungern gällande landets respekt för rättsstatens principer. Det här är ett förfarande, det så kallade artikel 7-förfarandet, som Europaparlamentet aktiverade för ett år sedan då man sa att det fanns en klar risk för att Ungern åsidosätter EU:s grundläggande värden på en rad områden.

Vi hade en första utfrågning av Ungern vid vårt möte med allmänna rådet i september. Då togs alla de områden upp som ingick i Europaparlamentets yttrande i den här frågan.

Vi tycker att det är bra att den utfrågningen nu följs upp. Den andra utfrågningen är av lite annan karaktär. Det ska vara en så kallad tematisk utfrågning, och det är tänkt att den ska begränsas till tre områden: domstolarnas oberoende, yttrandefrihet och mediefrihet samt akademisk frihet.

Alla de här tre är, som nämnden är väl bekant med, särskilt bekymmersamma när det gäller Ungern. Mediefriheten och yttrandefriheten har inskränkts under senare år. Vi har sett den akademiska

friheten beskåras. Vi har sett hot mot rättsväsendets oberoende. Jag kommer att vara tydlig med hur allvarligt vi från svensk sida ser på den här utvecklingen i Ungern och understryka det självklara att EU:s grundläggande rättigheter inte är förhandlingsbara.

Listan med företeelser som väcker oro i Ungern är lång. Jag menar att det nu är rådets skyldighet att få större klarhet i hur läget är i Ungern och också fråga de ungerska företrädarna hur man har för avsikt att komma till rätta med de här bristerna och riskerna.

Jag tror att jag har berättat tidigare för nämnden att vid den utfrågning vi hade i september var det bara tio medlemsstater som ställde frågor till Ungern. Jag tycker att det var för dåligt, och vi arbetar nu aktivt för att få fler medlemsstater att gå in i utfrågningen den här gången och deltar också i samordningen och koordineringen med de andra mest engagerade medlemsstaterna.

Anf. 113 PER LODENIUS (C):

Fru ordförande! Tack, statsrådet, för redogörelsen!

Precis som statsrådet säger är rättsstatens principer tillsammans med bland annat demokratin och de fyra friheterna grunden för det europeiska samarbetet. Då är det viktigt också att de grundläggande rättigheterna inte ska kunna lagstiftas bort av populistiska regeringar.

Från Centerpartiets sida är vi inte främmande inför att sätta kanske ännu större tryck på Ungern i det här fallet. Vilka vägar skulle regeringen kunna vara öppen för när det gäller att gå vidare med att sätta ett större tryck på de här länderna eller i det här fallet på Ungern?

Anf. 114 MARTIN KINNUNEN (SD):

Från Sverigedemokraternas sida står vi fast vid de avvikande meningar vi haft tidigare om de här artikel 7-förfarandena när det gäller både Ungern och Polen. Vi tycker att de är felaktiga. Det beror inte på att vi ställer oss bakom eller har tagit ställning till olika reformer i de här länderna, men vi anser att det handlar om nationella angelägenheter och att man bör respektera länders befolkningars rätt att fatta beslut.

Anf. 115 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Jag önskar också att vi kunde sätta större tryck på Ungern och andra länder som inte lever upp till de här värderingarna på det sätt som vi anser vara helt nödvändigt om man ska vara medlem i Europeiska unionen. Det finns bestämda majoritetskrav i fördraget för hur stor majoritet som krävs för att man ska kunna gå vidare.

Slutstationen i den här processen är att man tar ifrån det berörda landet dess rösträtt i rådet. Det vore ett utomordentligt kraftigt verktyg, men det kräver enhällighet med undantag för det land som är aktuellt. Här vet vi att åtminstone *ett* annat land är berett att hjälpa till med att se till att det inte blir ett sådant beslut. Den vägen är nog alltså inte så framkomlig, men det finns andra vägar.

Vi har, som jag sa när vi talade om långtidsbudgeten, en möjlighet när det gäller att koppla tillgången till medel från EU:s fonder till respekt för rättsstatens principer. Det tror jag faktiskt är ett verkningfullt medel, och jag har vissa förhoppningar om att de här länderna också kommer att förstå att det. De är ju faktiskt bland de länder som får allra mest pengar från

EU:s fonder, och ska man fortsätta att få de bidragen måste man också göra någonting annat än vad man har gjort hittills när det gäller de här principerna.

2019/20:16
06 december

Anf. 116 HANS ROTHENBERG (M):

Ordförande! För att EU ska fungera så som det från början var tänkt, som en fredsorganisation som växte fram ur andra världskrigets fasor, är det också viktigt att alla medlemsstater följer det som är de gemensamma överenskommelserna.

Vi från Moderaterna stöder definitivt regeringen i den här frågan både när det gäller Ungern och när det gäller Polen, som är nästkommande dagordningspunkt. Jag noterar att det är synd att EU-nämnden inte kan vara enig i det här och att det parti som väljer att ställa sig vid sidan om annars brukar värna om yttrandefrihet och de här principerna som Ungern nu kritiserar för, men man brukar göra det när det gäller länder som ligger väldigt långt bort. Det vore bra om man kunde ha det engagemanget även vad gäller länder inom EU-kretsen.

Anf. 117 JAN ERICSON (M):

Jag har en liten kunskapsfråga. Statsrådet säger att möjligheten att ta bort rösträtten kräver enighet bortsett från det land som drabbas. Men är det inte samma sak om man kopplar detta till att ta medel i budgeten i anspråk? Kräver inte det också enighet? Hur regleras det?

Anf. 118 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Jag uppskattar Hans Rothenbergs stöd för regeringens ståndpunkt och håller med om att det naturligtvis vore en fördel om alla riksdagens partier också hade den uppfattningen.

När det gäller frågan om enhällighet är det inte färdigförhandlat ännu exakt hur det här instrumentet ska se ut, men det talas om kvalificerad majoritet, och det talas till och med om omvänd kvalificerad majoritet. Om det blir omvänd kvalificerad majoritet eller om det blir vanlig kvalificerad majoritet är ännu inte färdigförhandlat. Men det kommer inte att, enligt det förslag som ligger på bordet nu, krävas en enhällighet för att man ska kunna anta den här typen av beslut.

Anf. 119 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande mening från Sverigedemokraterna.

Vi går vidare till dagordningspunkt 9, Rättsstatsläget i Polen.

Anf. 120 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Det här är en informationspunkt. Vi kommer på mötet i nästa vecka att få en lägesuppdatering när det gäller läget för rättsstaten i Polen. Om det blir en diskussion kommer jag att upprepa det som jag har sagt på tidigare möten, det vill säga att vi behöver få se fortsatta reformer i alla de utestående delar som framför allt rör det polska rättsväsendet.

Regeringen är av uppfattningen att den här frågan behöver stå kvar på dagordningen för allmänna rådet så länge som kommissionen gör

bedömningen att det finns en risk för ett systematiskt hot mot rättsstatens principer i Polen.

Anf. 121 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 10, Övriga frågor.

Anf. 122 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Jag vill bara informera nämnden om att ordförandeskapet kommer att bjuda in till en informell ministerfrukost, som det kallas, med fokus på rättsstatens principer i Ungern. Det är alltså inte den utfrågning som kommer att äga rum under själva mötet, utan det här är ett sätt att mer informellt diskutera frågan i närvaro av bland andra Europaparlamentets ordförande för utskottet för medborgerliga fri- och rättigheter.

Anf. 123 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen och för i dag – tack så mycket!

§ 1 Sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt

konsumentfrågor	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN	1
Anf. 2 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN	1
Anf. 4 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	1
Anf. 5 ORDFÖRANDEN	2
Anf. 6 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	3
Anf. 7 ORDFÖRANDEN	3
Anf. 8 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	3
Anf. 9 ORDFÖRANDEN	4
Anf. 10 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	4
Anf. 11 ORDFÖRANDEN	4

§ 2 Sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt

konsumentfrågor	5
Anf. 12 ORDFÖRANDEN	5
Anf. 13 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	5
Anf. 14 ORDFÖRANDEN	5
Anf. 15 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	5
Anf. 16 ILONA SZATMARI WALDAU (V)	5
Anf. 17 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	5
Anf. 18 PER LODENIUS (C)	6
Anf. 19 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	6
Anf. 20 ORDFÖRANDEN	6
Anf. 21 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	6
Anf. 22 ILONA SZATMARI WALDAU (V)	7
Anf. 23 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	7
Anf. 24 ORDFÖRANDEN	7
Anf. 25 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	7
Anf. 26 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	8
Anf. 27 ORDFÖRANDEN	8

§ 3 Sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt

konsumentfrågor	9
Anf. 28 ORDFÖRANDEN	9
Anf. 29 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	9
Anf. 30 ORDFÖRANDEN	9
Anf. 31 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	9
Anf. 32 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	9
Anf. 33 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	10
Anf. 34 Departementssekreterare CAROLINE KARLSTRÖM MITT	10
Anf. 35 ORDFÖRANDEN	10
Anf. 36 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	10
Anf. 37 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	10
Anf. 38 ORDFÖRANDEN	11
Anf. 39 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	11
Anf. 40 ORDFÖRANDEN	11
Anf. 41 PER LODENIUS (C)	11

Anf. 42	Arbetsmarknadsminister EVA NORDBLANK (S)	11
Anf. 43	ORDFÖRANDEN	12
Anf. 44	Arbetsmarknadsminister EVA NORDBLANK (S)	12
Anf. 45	PER LODENIUS (C)	12
Anf. 46	HELENA BOUVENG (M)	12
Anf. 47	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	13
Anf. 48	Arbetsmarknadsminister EVA NORDBLANK (S)	13
Anf. 49	ORDFÖRANDEN	14
Anf. 50	Arbetsmarknadsminister EVA NORDBLANK (S)	14
Anf. 51	PER LODENIUS (C)	14
Anf. 52	PÅL JONSON (M)	14
Anf. 53	Arbetsmarknadsminister EVA NORDBLANK (S)	15
Anf. 54	ORDFÖRANDEN	15
Anf. 55	Arbetsmarknadsminister EVA NORDBLANK (S)	15
Anf. 56	ORDFÖRANDEN	15

§ 4 Utrikes frågor

.....		16
Anf. 57	ORDFÖRANDEN	16
Anf. 58	Utrikesminister ANN LINDE (S)	16
Anf. 59	ORDFÖRANDEN	16
Anf. 60	Utrikesminister ANN LINDE (S)	16
Anf. 61	ORDFÖRANDEN	16
Anf. 62	HANS ROTHENBERG (M)	17
Anf. 63	Utrikesminister ANN LINDE (S)	17
Anf. 64	ORDFÖRANDEN	17
Anf. 65	Utrikesminister ANN LINDE (S)	17
Anf. 66	LUDVIG ASPLING (SD)	18
Anf. 67	PER LODENIUS (C)	18
Anf. 68	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	18
Anf. 69	ILONA SZATMARI WALDAU (V)	18
Anf. 70	PÅL JONSON (M)	19
Anf. 71	Utrikesminister ANN LINDE (S)	19
Anf. 72	ORDFÖRANDEN	20
Anf. 73	Utrikesminister ANN LINDE (S)	20
Anf. 74	PER LODENIUS (C)	21
Anf. 75	ILONA SZATMARI WALDAU (V)	21
Anf. 76	Utrikesminister ANN LINDE (S)	21
Anf. 77	ORDFÖRANDEN	22
Anf. 78	Utrikesminister ANN LINDE (S)	22
Anf. 79	ORDFÖRANDEN	22

§ 5 Allmänna frågor

.....		23
Anf. 80	ORDFÖRANDEN	23
Anf. 81	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	23
Anf. 82	ORDFÖRANDEN	23
Anf. 83	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	23
Anf. 84	PER LODENIUS (C)	24
Anf. 85	JAN ERICSON (M)	25
Anf. 86	ILONA SZATMARI WALDAU (V)	25
Anf. 87	NINA LUNDSTRÖM (L)	25

Anf. 88	MARTIN KINNUNEN (SD)	25	2019/20:16
Anf. 89	PÅL JONSON (M)	26	<u>06 december</u>
Anf. 90	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	26	
Anf. 91	ORDFÖRANDEN	26	
Anf. 92	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	26	
Anf. 93	JAN ERICSON (M)	28	
Anf. 94	ILONA SZATMARI WALDAU (V)	28	
Anf. 95	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	28	
Anf. 96	ORDFÖRANDEN	28	
Anf. 97	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	28	
Anf. 98	ILONA SZATMARI WALDAU (V)	29	
Anf. 99	PÅL JONSON (M)	30	
Anf. 100	PER LODENIUS (C)	30	
Anf. 101	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	30	
Anf. 102	ORDFÖRANDEN	31	
Anf. 103	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	31	
Anf. 104	ORDFÖRANDEN	31	
Anf. 105	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	31	
Anf. 106	ORDFÖRANDEN	32	
Anf. 107	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	32	
Anf. 108	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	32	
Anf. 109	HELENA BOUVENG (M)	33	
Anf. 110	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	33	
Anf. 111	ORDFÖRANDEN	33	
Anf. 112	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	33	
Anf. 113	PER LODENIUS (C)	34	
Anf. 114	MARTIN KINNUNEN (SD)	34	
Anf. 115	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	34	
Anf. 116	HANS ROTHENBERG (M)	35	
Anf. 117	JAN ERICSON (M)	35	
Anf. 118	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	35	
Anf. 119	ORDFÖRANDEN	35	
Anf. 120	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	35	
Anf. 121	ORDFÖRANDEN	36	
Anf. 122	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	36	
Anf. 123	ORDFÖRANDEN	36	